

TRANSGÈNICS: AVENÇ O AMENAÇA PER AL PLANETA?

Liliane Spendeler
Ecoportal.net
13-01-2005
Rebelión

Tot i que els cultius i aliments transgènics estiguin ja molt presents en els nostres camps i plats, encara existeix un gran desconeixement del què són i de les seves repercussions en àrees tan diverses com l'agricultura, la salut, la producció i distribució dels aliments o la protecció del medi ambient.

Els organismes modificats genèticament (OMG) -o transgènics- s'obtenen al inserir gens d'un altre ésser viu en el seu material genètic, el que implica que desenvolupen propietats que no presentarien naturalment. Per exemple el blat de moro transgènic denominat Bt hi compta dins dels seus gens el gen d'una bactèria i això fa que la planta produeixi una toxina utilitzada per combatre els insectes plaga en el camp. Aquesta tècnica crea de manera artificial éssers vius nous que no podrien desenvolupar-se en la naturalesa.

Els cultius transgènics han entrat en l'agricultura fa una dècada però la seva utilització s'ha limitat a menys de 20 països, amb tres grans productors, Estats Units, Argentina i Canadà. Espanya és un cas particular dins de la Unió Europea, ja que és l'únic país que ha produït relativament a gran escala uns cultius modificats genèticament per al seva posterior comercialització: porta sembrant entre 20.000 i 30.000 hectàrees de blat de moro Bt cada any des de 1998. A més importa grans quantitats de soja i blat de moro transgènics, que entren directa o indirectament en els aliments que consumim.

Els cultius transgènics que s'estan utilitzant en l'actualitat són de dos tipus:

- els cultius Bt, dissenyats per controlar les plagues mitjançant la producció d'una toxina;
- els cultius tolerants a herbicides que suporten grans quantitats d'un determinat producte químic utilitzat per a matar a tota la vegetació del camp exceptuant el cultiu.

Per tant les propietats provocades artificialment en els OMG comercialitzats avui en dia compleixen una funció en el camp, en el control de plagues i males herbes, però no aporten cap valor afegit als aliments que s'obtenen a partir d'ells.

Tot i que a primera vista aquestes propietats agronòmiques puguin semblar interessants per l'agricultor, l'experiència de deu anys de cultiu d'OMG està demostrant que no es compleixen les expectatives de millores per a l'agricultura. Pel què fa a les plantes Bt, al cap d'uns anys, la propietat Bt de

control de plagues comença a fallar per l'aparició de plagues resistents, més fortes i més difícils de combatre.

Sobre l'augment de les produccions, als Estats Units, no s'ha constatat que el rendiment promig és superior amb les plantes transgèniques, sinó que en molts casos es dona el fenomen invers. D'altra banda, s'ha pogut establir una relació directa entre la introducció dels cultius transgènics i l'augment de l'ús de productes químics en el camp, amb les evidents conseqüències pel medi ambient, tant de contaminació de sòls, aqüífers, etc., com de desaparició de biodiversitat.

Tot i així, aquests cultius presenten riscos pel medi ambient. L'augment de productes químics abocats a la naturalesa a causa dels cultius transgènics ja és una realitat en alguns països. En quant als cultius Bt, són moltes les investigacions que demostren efectes de la toxina sobre microorganismes del sòl, insectes beneficiosos o un altre tipus d'animals. Un dels fenòmens més preocupants associats al cultiu de varietats transgèniques és la contaminació genètica.

Per la dispersió del pol·len o per les llavors que cauen de les màquines o que es mantenen en el camp després de la collita, les varietats transgèniques transmeten els seus gens afegits a varietats de cultiu no transgèniques o a espècies silvestres. Al tractar-se d'éssers vius, aquesta contaminació genètica té la capacitat de reproduir-se i expandir-se: una vegada en el medi ambient, no es pot "netejar".

La contaminació genètica dels cultius no transgènics és un tema molt seriós pel futur de l'agricultura i ja és una realitat. A Estats Units, s'ha demostrat recentment que més del 50% de les llavors convencionals de blat de moro i soja i més del 80% de les de colze ja estan contaminades per material modificat genèticament. A Espanya, s'han detectat casos de contaminació en llavors, cultius, collites, pinsos i aliments convencionals o ecològics.

Aquest fenomen posa en entredit la continuïtat d'una agricultura i alimentació lliures de transgènics, fonamental per poder donar marxa enrere ja que encara són nombroses les incerteses sobre la innocuïtat dels aliments transgènics sobre la salut humana.

Als impactes negatius per al medi ambient i la producció agrària, s'hi afegixen problemes socials derivats del monopoli de molt poques grans empreses sobre la venda de llavors transgèniques. Això fa que tal i com s'està plantejant la introducció dels transgènics en l'agricultura i l'alimentació presenta en l'actualitat més riscos que beneficis pel planeta i no respon satisfactòriament als grans problemes sense resoldre de la humanitat.